

З пачатку 2004 г. НББ пачала вырашаць праблему рэтраканверсіі картачных каталогаў. Гэта надзвычай складаная задача, асабліва для бібліятэк з вялікімі аб'ёмамі фондаў. Асноўныя этапы гэтай работы, якія паспяхова пераадолены бібліятэкай і якія належыць яшчэ прайсці, аналізуюцца ў артыкуле Н.П. Зелянеўскай.

Неад'емнай часткай электроннага каталога НББ, а ў перспектыве і ўсіх бібліятэк краіны з'яўляюцца аўтарытэтныя запісы. Іх фарміраванне пачалося з 1998 г. на базе раней створаных масіваў бібліяграфічных запісаў, канвертавання машынных слоўнікаў ключавых слоў у структуру аўтарытэтных файлаў. Яны сталі асновай Нацыянальнай базы даных аўтарытэтных запісаў, якая папаўняецца (у асноўным) у рэжыме бягучай каталагізацыі і ўключае розныя энтытэты: назвы калектываў, прадметаў, імёнаў асоб, геаграфічных назваў, гандлёвых марак, радавых імёнаў і інш. Гэта якасна новая работа як для супрацоўнікаў НББ, так і для каталагізатараў краіны. Але сёння мы ўжо можам гаварыць аб станючым вопыце па стварэнні аўтарытэтных запісаў на шэраг энтытэтаў. Ён абагульнены ў артыкулах Л.Л. Бушыла, Т.Ф. Сокал, Г.М. Апановіч, В.У. Мыхлік і інш.

З пераходам на новае праграмнае забеспячэнне бібліятэка атрымала магчымасць выйсці на якасна новы ўзровень генерацыі баз даных і іншай інфармацыйнай прадукцыі. У НББ гэты працэс распачаты ў 1993 г. Да 2006 г. падтрымлівалася 25 баз даных, больш за палову якіх з'яўляліся часткамі электроннага каталога. Астатнія ўтрымлівалі інфармацыю (пераважна бібліяграфічную) па асобных тэматычных кірунках. З 2007 г. сітуацыя змянілася. Бібліяграфічныя базы даных «Гісторыя Беларусі», «Чарнобыль», «Культура і мастацтва Беларусі» сталі працягвацца ў інтэграванай базе даных «Беларусь: ад мінулага да сучаснага». Пачалі актыўна фарміравацца паўнатэкставыя базы даных, у прыватнасці, «Электронны архіў нацыянальнай перыёдыкі», «Электронная бібліятэка дысертацый, абароненых у Беларусі». Менавіта гэтыя інфармацыйныя прадукты апісаны ў артыкулах А.А. Сіваковай, Н.У. Есіс.

Хочацца спадзявацца, што кароткі аналіз матэрыялаў зборніка дазваляе ўявіць кола разгледжаных у ім праблем, а зварот да самога выдання – маштабнасць задач, што вырашае НББ, праектаў, якія неабходна рэалізаваць у межах інфармацыйна-бібліятэчнай сферы. Мяркуем, што дасягненні НББ у галіне інфармацыйных рэсурсаў, старанна раскрытыя ў артыкулах зборніка, будуць карысны для вывучэння, магчыма, для пераймання вопыту і яго далейшага навуковага абагульнення.

Т. Кузьмініч,
намеснік дырэктара
Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Павышэнне ролі адукацыі і культуры ў ХХІ стагоддзі абумоўліваюць высокія патрабаванні да прафесіяналізму спецыялістаў сферы культуры, у тым ліку бібліятэкараў, якія працуюць з дзецьмі.

Сацыякультурныя накірунак падрыхтоўкі бібліятэчных спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі па рабоце з дзецьмі

Традыцыйна мэты вышэйшай прафесійнай адукацыі вызначаліся наборам ведаў, уменняў, навыкаў, якімі павінен валодаць выпускнік. Сёння такі падыход аказаўся недастатковым, і ў аснову падрыхтоўкі будучага спецыяліста ВНУ пакладзены кампетэнтнасны падыход, які прадугледжвае вызначэнне ведаў, уменняў, вопыту выпускніка, што неабходны для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

Кампетэнтнасць выпускніка вызначаецца як выражаная здольнасць прымяніць свае веды і ўменні (СТБ ИСО 9000). У лік кампетэнтнага вырашэння прафесійных задач выпускніка ВНУ ўваходзіць і **ажыццяўленне сацыякультурнай дзейнасці** ва ўмовах бібліятэкі.

Сёння на падставе адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь (2008 г.) падрыхтоўка спецыяліста павінна забяспечваць фарміраванне наступных груп **кампетэнцый**: **акадэмічных кампетэнцый**, уключаючых веды і ўменні па засвоеным дысцыплінам, здольнасці і ўменні вучыцца; **сацыяльна-асобасных кампетэнцый**, уключаючых культурна-каштоўнасныя арыентацыі, веданне ідэалагічных, маральных каштоўнасцей грамадства і ўменне кіравацца імі, **прафесійных кампетэнцый**, уключаючых веды і ўменні фармуляваць праблемы, вырашаць задачы, распрацоўваць планы і забяспечваць іх выкананне ў абранай сферы прафесійнай дзейнасці. Названыя кампетэнцыі, якія выкарыстоўваюцца пры кампетэнтнасным падыходзе да падрыхтоўкі бібліятэчных

кадраў, безумоўна, прадвызначаюць сфарміраванасць у асобы ўнутранай матывацыі, псіхалагічнай і практычнай гатоўнасці для дасягнення як мага больш якасных вынікаў у сваёй прафесійнай дзейнасці, сацыяльным жыцці.

Агульныя мэты падрыхтоўкі спецыяліста сёння прадугледжваюць фарміраванне і развіццё **спецыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці**, дазваляючай спалучаць акадэмічныя, прафесійныя, сацыяльна-асабістыя кампетэнцыі для вырашэння задач у сферы прафесійнай і сацыяльнай дзейнасці.

Неабходна падкрэсліць, што вырашэнне прафесійных задач выпускніка ВНУ дасягаецца на факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый (ФІДК) Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў праз вывучэнне цыкла сацыяльна-гуманітарных дысцыплін, цыкла агульна-прафесійных і спецыяльных дысцыплін і дысцыплін спецыялізацыі, якія вызначаны ў вучэбным плане па падрыхтоўцы бібліятэчных кадрў, у тым ліку і бібліятэчных спецыялістаў па рабоце з дзецьмі.

Вывучэнне названых цыклаў дысцыплін садзейнічае фарміраванню вышэйадзначаных кампетэнцый. Калі першы цыкл дысцыплін садзейнічае назапашванню ведаў для арыентацыі ў жыцці сусвету, то спецыяльныя дысцыпліны садзейнічаюць базавай падрыхтоўцы ў прафесійнай сферы. Дысцыпліны спецыялізацыі садзейнічаюць паглыбленню тэарэтычнага і практычнага патэнцыялу зместу ведаў прафесійнай дзейнасці адносна шматвектарнай працы з пэўнымі групамі карыстальнікаў. Прыкладам таму з'яўляецца падрыхтоўка бібліятэчных спецыялістаў па рабоце з дзецьмі на спецыялізацыі «Бібліятэчнае абслугоўванне дзяцей і юнацтва». Падрыхтоўцы такога спецыяліста ў сацыякультурным аспекце, безумоўна, будзе садзейнічаць авалоданне такой прафесійнай кампетэнцыяй, як сацыяльна-культурная. Пры яе рэалізацыі выпускнік павінен быць здольны ўстанаўліваць і падтрымліваць трывалыя прадукцыйныя сувязі з рознымі грамадскімі інстытутамі (сям'я, школа, установы культуры, установы адукацыі і інш.) з мэтай фарміравання спрыяльнага сацыякультурнага асяроддзя; развіваць сацыяльнае партнёрства з мясцовымі ўладамі і грамадскасцю; распрацоўваць і рэалізоўваць мэтавыя сацыякультурныя праграмы і праекты; ажыццяўляць задавальненне патрэбнасцей карыстальнікаў бібліятэкі праз арганізацыю інфармацыйна-асветніцкай, культурна-творчай, культурна-дасугавай і рэкрэацыйна-аздараўленчай дзейнасці; ствараць пры неабходнасці ў бібліятэцы арганізацыйныя фарміраванні, накіраваныя на рэалізацыю яе сацыяльна-культурнай функцыі: музеяў, інтэрнэт-цэнтраў, цэнтраў прававой інфармацыі, цэнтраў культур народаў і краін і інш.; распрацоўваць сцэнарыі і ажыццяўляць рэжысуру культурна-масавых мерапрыемстваў.

Паняццё тлумачэнне самога тэрміна «сацыяльна-культурная дзейнасць» разглядаецца навукоўцамі шматгранна. Улічваючы, што ў

агульнасацыялагічным аспекце паняцце «дзейнасць» характарызуе і актыўнасць сацыяльнага суб'екта, мы больш пагаджаемся з вызначэннем, дадзеным Л.П. Бувай. Яна лічыць, што дзейнасць – гэта працэс рэалізацыі сацыяльнай актыўнасці, паколькі «сутнасць чалавека значна больш багатая, рознабакая і складаная, чым толькі сістэма яго дзейнасці».

Сацыяльна-культурная дзейнасць мае свае адметныя асаблівасці. Яна здзяйсняецца ў свабодны час, вызначаецца ініцыятывай пэўных асоб, груп, свабодай выбару, актыўнасцю, асабістымі жаданнямі ўдзельнікаў. Неабходна падкрэсліць разнастайнасць ведаў сацыяльна-культурнай дзейнасці, якія базіруюцца на прафесійных, мастацкіх, пазнавальных, сямейных і іншых інтарэсах розных слаёў насельніцтва, у тым ліку і дзяцей.

Як вядома, у сацыяльна-культурнай дзейнасці ўдзельнічаюць сёння шматлікія культурна-дасугавыя ўстановы, сацыяльныя інстытуты, да якіх, безумоўна, належыць і бібліятэка. Гэта абгрунтавана такімі навукоўцамі, як Н.В. Жадзько, Р.С. Матульскі, Е.Т. Селіверстава, А.В. Сакалоў, Ю.М. Сталяроў, В.Р. Фірсаў і інш. У Беларусі статус бібліятэкі як сацыяльнага інстытута замацаваны заканадаўча. У артыкуле 3 Закона «Аб бібліятэчнай справе ў Рэспубліцы Беларусь» бібліятэка вызначаецца як сацыяльна-культурны і інфармацыйны інстытут грамадства. Менавіта бібліятэка з'яўляецца сёння найгалоўнейшым сацыяльным інстытутам, у якім адбываецца выхаванне духоўнасці дзяцей, падлеткаў, моладзі, дарослых праз далучэнне да агульначалавечых каштоўнасцей, гуманістычных ідэалаў.

Сацыяльна-культурная дзейнасць бібліятэк можа адбывацца і адбываецца ў накірунку сацыялізацыі асобы. Гэта менавіта так, бо сацыяльна-культурная дзейнасць можа разглядацца як пэўная самастойная састаўляючая сістэмы сацыялізацыі асобы, сацыяльнай адукацыі і выхавання людзей у грамадстве. А гэта значыць, што яна прадугледжвае адпаведнае патрабаванне выкарыстанне ў выхаваўча-адукацыйным працэсе ўсіх сродкаў і магчымасцей, якія будуць садзейнічаць развіццю чалавека як асобы, рэалізацыі яго здольнасцей і магчымасцей у гэтым інтэрактыўным працэсе.

Адносна дзяцей, падлеткаў і моладзі сацыяльнае выхаванне разглядаецца навукоўцамі як сістэма, якая педагагічна арыентавана і мэтазгодна накіравана на грамадскую дапамогу названым катэгорыям у перыяд іх уваходжання ў сацыяльнае жыццё.

У сучасных умовах вялікая ўвага надаецца культурна-дасугавай дзейнасці – важнаму накірунку сацыяльна-культурнай сферы. Свабодны выбар дасугавых заняткаў пэўным індывідам у значнай ступені абумоўліваецца асобаснай накіраванасцю, псіхалагапедагагічнымі, інтэлектуальнымі асаблівасцямі. Усё большую актуальнасць набывае праблема зместу вольнага часу. Ён павінен садзейнічаць умацаванню здароўя дзяцей, падлеткаў, фарміраванню светапогляду, развіццю ідэалагічнай, маральнай і эстэтычнай культуры.

На нашу думку, будучыя бібліятэчныя спецыялісты па рабоце з дзецьмі змогуць авалодаць пэўнымі кампетэнцыямі для вырашэння вышэйадзначаных задач праз вывучэнне комплексу «Дзіцячая літаратура», які ўключае «Сусветную літаратуру для дзяцей і юнацтва», «Беларускую літаратуру для дзяцей», «Навукова-пазнавальную літаратуру для дзяцей і юнацтва».

Комплекс не толькі далучае будучых бібліятэкараў да агульначалавечых каштоўнасцей, садзейнічае гуманізацыі асобы, але і дазваляе авалодаць літаратурна-педагагічным аналізам твора, які адначасова прадугледжвае крытэры эстэтычных каштоўнасцей і актывізацыю розных сфер чытацкага ўяўлення. Аб важнасці такой падрыхтоўкі будучых спецыялістаў па рабоце з дзецьмі сведчыць даследаванне НББ «Структура і дынаміка дзіцячага чытання ў Рэспубліцы Беларусь (1994-1997 гг.)» з удзелам БДУ культуры і мастацтваў на этапе збору інфармацыі. У ходзе даследавання была атрымана карціна структуры вольнага часу дзяцей і вызначана месца чытання ў ім. Згодна даследаванню, па ўсяму масіву 1-е месца ў вольным часе дзяцей-чытачоў бібліятэк належыць чытанню (74%), а ў сітуацыі па падмасівах розных населеных пунктаў першае месца займае пазіцыя «зарабляю грошы». Па-нашаму меркаванню, трывожны той факт, што паэзія апынулася амаль што на апошнім месцы ў чытанні дзяцей. А менавіта паэзія, адрасаваная дзецям, вырашае адначасова некалькі задач: яна распавядае аб сусвеце, далучае да цудоўнага, вучыць дабрыні, садзейнічае развіццю музычных здольнасцей, выхоўвае культуру мовы, а наша айчынная паэзія выхоўвае яшчэ і любоў да роднай мовы, далучае да вялікай скарбніцы мастацкага слова. лепшыя творы мастакоў слова дапамагаюць студэнтам глыбока пазнаць жыццё ва ўсіх яго ўзаемасувязях, раскрыць як унутраны свет чалавека, так і складаныя сацыяльныя адносіны. Менавіта на падставе вывучэння лепшых твораў беларускіх аўтараў бібліятэкары змогуць прывіць дзецям любоў да беларускай мовы, беларускага слова, бо сапраўды мова з'яўляецца асновай і камунікатыўным інструментам нацыянальнай культурнай спадчыны. Таму грунтоўная падрыхтоўка бібліятэчных спецыялістаў у гэтай галіне, а таксама стварэнне Нацыянальнай дзяржаўнай праграмы ў галіне дзіцячага чытання дапамогуць нам не апынуцца ў ліку краін, у якіх функцыянальная непісьменнасць розных слаёў насельніцтва і, у першую чаргу, дзяцей, з'яўляецца своеасаблівым «індыкатарам рызыкі». Шчыльна займаецца вырашэннем гэтай праблемы ЦСДБ г. Мінска. Усе бібліятэкі сістэмы стварылі лакальныя праграмы па далучэнню дзяцей да чытання. Акрамя таго, у 2007 г., які быў абвешчаны годам дзіцяці, годам чытання, супрацоўнікі цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк г. Мінска стварылі праект «Дзеці. Чытанне. Грамадства», мэты якога – праз правядзенне шэрага буйных мерапрыемстваў данесці да грамадства праблемы, якія сёння існуюць у дзіцячым чытанні, развіцці духоўнасці і інтэлекту, умацаванне статусу бібліятэкі як культурна-дасугавай установы.

Думаецца, што адкрыццё Рэспубліканскай дзіцячай бібліятэкі ў нашай краіне садзейнічала б вырашэнню праблемы дзіцячага чытання, як і мноства іншых, у тым ліку і падрыхтоўкі высокапрафесійных бібліятэчных кадраў для работы з дзецьмі.

У працэсе выкладання такіх дысцыплін спецыялізацыі, як «Дзіцячае чытачазнаўства і асаблівасці абслугоўвання дзяцей», «Бібліяграфія літаратуры для дзяцей і юнацтва», «Краязнаўчая бібліятэчна-бібліяграфічная дзейнасць дзіцячых бібліятэк», «Фарміраванне інфармацыйнай культуры школьнікаў», «Мультимедыя ў дзіцячых бібліятэках» выкладчыкі кафедры імкнуцца выхоўваць у студэнтаў такія тыпалагічныя ўзроўні сацыяльна-культурнай дзейнасці, як творчы, рэпрадуктыўна-творчы, рэпрадуктыўны. Здзяйсняецца гэта пры правядзенні праблемных семінараў, практычных заняткаў у выглядзе падрыхтоўкі прэзентацый, сцэнарыяў, правядзенні дзелавых гульняў, крутлых сталаў, прэс-канферэнцый, у ходзе якіх студэнты выпрацоўваюць уменні і навыкі, вопыт, авалодванне якімі садзейнічае фарміраванню прафесійных кампетэнцый. Мэтазгодна, на наш погляд, пры правядзенні заняткаў вывучыць стан і класіфікацыю дасугавых электронных гульняў, магчымасці іх выкарыстання ў тым ці іншым накірунку дасугавай дзейнасці. Разам з мэтазгоднасцю выкарыстання лепшых па якасці ўзораў дзяцей неабходна і абараняць ад уздзеяння гэтага «электроннага монстра», аб чым папярэджаў чалавецтва вялікі фантаст Рэй Брэдберы: «Экранныя ільвы могуць разарваць жывых дзяцей».

Як вядома, сёння адбываецца адраджэнне нашай нацыянальнай культуры, гістарычнай памяці. Бібліятэкі прымаюць самы актыўны ўдзел у гэтым працэсе. І адным з накірункаў іх сацыяльна-культурнай дзейнасці ў гэтым аспекце з'яўляецца арганізацыя і правядзенне своеасаблівых народных святаў з выкарыстаннем мясцовых звычаяў, мясцовага фальклору, традыцый. Безумоўна, гэта праца вельмі цесна звязана з краязнаўчай дзейнасцю бібліятэк і, думаецца, у такім тандэме дасць добры плён. Тут могуць быць распрацаваны праграмы для дзяцей па краязнаўстве, традыцыйныя і электронныя варыянты бібліяграфічных дапаможнікаў, створаны краязнаўчыя клубы, плённым з'яўляецца і супрацоўніцтва з краязнаўчымі школьнымі і мясцовымі музэямі.

Важным накірункам у падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў па рабоце з дзецьмі і звязаным з краязнаўствам з'яўляецца фарміраванне экалагічнай культуры. Вынікі рэспубліканскіх конкурсаў у галіне экалагічнай дзейнасці бібліятэк сведчаць пра добры ўзровень экалагічнай культуры бібліятэкараў, абслугоўваючых дзяцей. Працу па экалагічнай адукацыі і выхаванню бібліятэкараў неабходна працягваць у мэтах авалодвання будучымі спецыялістамі экалагічнай культурай на светапоглядным узроўні з яе далейшым практычным укараненнем. Выкарыстанне студэнтамі такіх ведаў, уменняў і навыкаў дасць свой плён пры арганізацыі і правядзенні розных форм дасугавай дзейнасці

ў бібліятэцы (літаратурныя вечары, літаратурныя чытанні, чытацкія канферэнцыі, бібліяграфічныя агляды, інфармацыйныя паведамленні і інш.). Мы лічым, што менавіта ў гэтым выпадку знойдзе найбольшае праяўленне інфармацыйна-асветніцкай функцыя сацыяльна-культурнай дзейнасці. У ёй, па сцвярджэнню Т.Р. Кісялёвай і Ю.Д. Красільнікава, пад тэрмінам «асвета» маецца на ўвазе педагагічная, адукацыйная і самаадукацыйная дзейнасць, накіраваная на духоўнае ўзбагачэнне асобы, набыццё пэўнай сістэмы ведаў, атрыманне неабходнай інфармацыі. Падкрэслім таксама, што яе характэрнай асаблівасцю з'яўляецца найбольш поўнае задавальненне разнастайных дасугавых інтарэсаў, запытаў людзей розных узростаў і груп.

У наш час шматлікія сацыяльна-культурныя ўстановы імкнуцца ўздзейнічаць на сям'ю як галоўную састаўляючую ў галіне выхавання і рознабаковай змястоўнай дзейнасці ў сферы культуры і дасуга. Яна разглядаецца як вядучы сацыяльна-культурны інстытут маральнага, духоўнага выхавання дзяцей. Сям'я разглядаецца ва ўсім свеце як вялікая сацыяльная каштоўнасць. Ужо 1994 год быў аб'яўлены ЮНЕСКА годам сям'і, што актуалізавала праблемы сямейнага выхавання. У Расіі 2008 год быў годам сям'і.

Навукоўцы лічаць, што сацыяльна-культурная дзейнасць эфектыўная, калі яна накіравана на сям'ю як на супольнасць. Сёння ў шматлікіх краінах праводзяцца даследаванні па вывучэнню сям'і, асаблівасцей сямейнага выхавання дзяцей, адкрываюцца сацыяльна-педагагічныя ўстановы ў дапамогу сям'і, дзецям, моладзі, ствараюцца сямейна-педагагічныя аб'яднанні, бацькоўскія асацыяцыі, бібліятэкі сямейнага чытання. Формы работы сацыяльна-культурных інстытутаў з сям'ёй разнастайныя: традыцыйныя сямейныя святы, клубы сямейных зносін і інш. Бібліятэка мае сваю нішу ў гэтым накірунку – гэта клубы сямейнага чытання, падлеткавыя клубы і, нарэшце, – бібліятэкі сямейнага чытання. Для працы з такім кантынгентам бібліятэчныя спецыялісты павінны быць падрыхтаваны ўсебакова – умець праводзіць на высокім узроўні кансультацыі, гутаркі з бацькамі, бібліяграфічныя агляды, чытаць лекцыі з мэтай павышэння педагагічнай культуры бацькоў, іх начытанасці, зацікаўленых адносін да чытання сваіх дзяцей і выкарыстання імі бібліяграфічнай інфармацыі.

Бібліятэкі ў сучасных умовах пашырэння сацыяльных функцый шукаюць найбольш актыўныя формы ўзаемадзеяння з сям'ёй у мэтах актывізацыі ўплыву на чытанне дзяцей і юнацтва. Сістэма бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці бібліятэкі прадугледжвае не толькі комплекс мерапрыемстваў, але і вывучэнне інфармацыйных патрэбнасцей бацькоў, узроўню іх інфармацыйнай культуры. Для больш грунтоўнай падрыхтоўкі студэнтаў у гэтым накірунку на практычных занятках дысцыплін спецыялізацыі студэнты распрацоўваюць планы-праспекты, сцэнарыі асобных мерапрыемстваў, адрасаваных бацькам і дзецям.

Паляпшэнню практычнай падрыхтоўкі студэнтаў спецыялізацыі «Бібліятэчнае абслугоўванне дзяцей і юнацтва» будзе садзейнічаць функцыянаванне ву-

чэбна-вытворча-навуковага комплексу «Кафедры менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы БДУ культуры і мастацтваў – Цэнтральная дзіцячая бібліятэка імя М.А. Астроўскага», палажэнне аб стварэнні якога падрыхтавана на вышэйназванай кафедре ФІДК.

Падкрэслім, што пералік і напэўненне дысцыплін спецыялізацыі ўслед за папярэднімі цыкламі садзейнічае паглыбленню комплекснага прадстаўлення студэнтам структурыраванай, мэтанакіраванай і матываванай інфармацыі аб паняццёва-метадалагічным змесце, спосабах дзейнасці і галінах выкарыстання ведаў з пэўных дысцыплін, якія прадбачацца ў будучай прафесійнай дзейнасці.

Адначасова неабходна падкрэсліць, што эфектыўнасць падрыхтоўкі спецыялістаў бібліятэчнай справы ў значнай ступені залежыць ад самастойнай работы студэнтаў (СРС). Яна разглядаецца сёння ў ВНУ як абавязковая базавая складаючая прафесійнай падрыхтоўкі выпускнікоў. На сучасным этапе спецыялісты ў галіне педагагікі выдзяляюць два ўзроўні СРС: кіруемая выкладчыкам самастойная работа студэнтаў (арганізаваная мэтанакіраваная дзейнасць выкладчыка і студэнта, тэхналагічна граматычна пабудавана і адпаведным чынам забяспечана) і ўласна самастойная работа. Безумоўна, важным аспектам у СРС з'яўляецца яе індывідуалізацыя, якая патрабуе ад выкладчыка вызначэння ўзроўню інфармацыйнай культуры студэнта, рэгулярнасці кансультацый і адначасова ў большай ступені дазваляе вызначыць псіхалага-педагагічны асаблівасці навучэнцаў з мэтай стварэння аптымальных умоў для творчага развіцця асобы будучага спецыяліста.

Калектыўная пазааўдыторная самастойная работа студэнтаў пры вывучэнні дысцыплін спецыялізацыі накіравана на фарміраванне прадметных кампетэнтнасцей і прадугледжвае выкананне распрацаваных выкладчыкамі заданняў, якія набліжаюць студэнта да рэальных умоў прафесійнай дзейнасці. Самастойная работа ажыццяўляецца з улікам спецыялізацыі і доследных інтарэсаў студэнтаў.

На факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый БДУ культуры і мастацтваў ажыццяўляецца пастаянны кантроль за працэсам засваення зместу выкладаемых дысцыплін, стымуляванне навуковай дзейнасці студэнтаў з дапамогай укаранёнай рэйтынгавай сістэмы ацэнкі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці.

У вырашэнні задач прафесійнай падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў значнае месца належыць вытворчай практыцы. На факультэце інфармацыйна-дакументных камунікацый надаецца шмат увагі яе арганізацыі: распрацавана канцэпцыя вучэбнай і вытворчай практыкі ў кантэксце асноўных палажэнняў адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь на працягу ўсяго тэрміну навучання студэнтаў; скразная праграма практыкі дыферэнцыравана па курсах з улікам спецыялізацый. Вучэбны працэс і вытворчая практыка – бесперапынны ў фарміраванні прафесійнага майстэрства бібліятэкараў, якія абслугоўваюць дзяцей.

Учас вытворчай практыкі адбываецца своеасаблівы працэс самаідэнтыфікацыі студэнта з пэўнымі вытворчымі працэсамі, праверка асобных якасцей студэнта, выпрацоўка неабходных практычных навыкаў, сцвярдженне ў прафесійных адносінах. Менавіта практыка дае магчымасць студэнтам сфарміраваць шэраг кампанентаў прафесійнай дзейнасці, апрабіраваць свае ўменні, набытыя пры тэарэтычным вывучэнні шэрага дысцыплін, у тым ліку і дысцыплін спецыялізацыі, выкананні СРС. Што тычыцца сацыякультурнага аспекту вытворчай практыкі студэнтаў спецыялізацыі, падставай для яго развіцця з'явіцца ўдзел студэнтаў у выкананні плана работы бібліятэкі па правядзенні масавых і комплексных мерапрыемстваў, ажыццяўленні пастаноўкі дасугавых праграм (гульнёвыя праграмы, тэматычныя вечары, дзіцячыя святы, дзейнасць дзіцячых аб'яднанняў, вечары сямейнага адпачынку і інш.). Удзел у іх будзе садзейнічаць фарміраванню ўменняў адносна ўліку ўзросту аўдыторыі, праверцы і развіццю прафесійных арганізатарскіх, творчых здольнасцей, а таксама прафесійна-асобаснай матывацыі.

Улічваючы той факт, што ў сучасных умовах развіцця сацыяльна-культурнай сферы прадугледжвае найперш якасныя змены, на наш погляд, спалучэнне формаў і метадаў бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці і сацыякультурнай у адносінах да катэгорыі карыстальнікаў дзіцячых бібліятэк дасць свой плён. Вучэбны працэс і практычная падрыхтоўка бібліятэчных спецыялістаў па рабоце з дзецьмі менавіта ў сацыякультурным накірунку (і не толькі) – бесперапынны ў фарміраванні іх прафесіяналізму, а гэта, у сваю чаргу, вымагае навуковы і метадычны пошук супрацоўніцтва, а з боку ВНУ – пошук новых, сучасных прыёмаў навучання, сродкаў і спосабаў развіцця творчага мыслення студэнтаў.

Літаратура

ОСРБ 1-23 01 11-2008. Вышэйшая адукацыя. Першая ступень = Высшее образование. Первая ступень: спецыяльнасць 1-23 01 11 Бібліяказнаўства і бібліяграфія (па напрамках): кваліфікацыя – Бібліятэкар-бібліяграф. – Узамен стандарта РД РБ 02100.5.211-98; уведз. 2008.12.06 № 50. – Мн.: Мін-ва адукацыі Рэсп. Беларусь, 2008. – 38 с. – (Адукацыйны стандарт Рэсп. Беларусь).

Буева, Л.П. Деятельность и общение. – М., 1978. – 216 с.

Жук, О.Л. Компетентный подход в высшем профессиональном образовании // Адукацыя і выхаванне. – 2004. – № 12. – С.41–48.

Киселева, Т.Г., Красильников Ю.Д. Социально-культурная деятельность. – М., 2004. – 540 с.

Концепция воспитания детей и учащейся молодежи в РБ // Развіццё нацыянальнай сістэмы адукацыі ў РБ: дапаможнік / склад. Е.Л. Петухова. – Магілёў, 2005. – С.88–109.

Макаров А.В. Компетентностная модель социально-гуманитарной подготовки выпускника вуза // Вышэйшая школа. – 2004. – №1. – С.16–21.

Филатова М., Волкова Л. Социальные компетенции и современное образование // Высшее образование в России. – 2007. – № 11. – С. 65–69.

Бігеза В.М., дацэнт кафедры менеджменту інфармацыйна-дакументнай сферы БДУ культуры і мастацтваў

Памяць, якой не будзе забыцця

Сёння вельмі важна выхаваць у дзяцей павагу да гістарычнага мінулага свайго народа, беражлівых адносін да народнай памяці, нацыянальна-культурных традыцый. З гэтай нагоды аддзелам бібліятэчнага маркетынгу і рэкламы Светлагорскай РЦБС быў распрацаваны доўгатэрміновы краязнаўчы праект для Якімаваслабадскай сельскай бібліятэкі «Мая вуліца – самая, самая...», які разлічаны на некалькі гадоў. Пашырэнне ведаў аб гісторыі роднага краю ў дзяцей і падлеткаў, далучэнне іх да пошукавай дзейнасці, ажыццяўленне акцый па збору і назапашванню краязнаўчых матэрыялаў, а таксама арганізацыя валанцёрскага руху з мэтай прапаганды краязнаўчых ведаў – вось асноўныя задачы праекта. Прадугледжваецца таксама стварэнне інфармацыйных бібліятэчных рэсурсаў, якія стануць асновай краязнаўчай электроннай базы даных.

А гаварыць аб сельскай бібліятэцы вёскі Якімава Слабада, што на Светлагоршчыне, лёгка і прыемна. Спорна ідзе тут справа. Ды бібліятэкар – маладая, вельмі абаяльная жанчына Алена Пятроўна Шкірман, – заўсёды, ветлівая і добры размоўца. Паважаюць яе аднавяскоўцы, і гэта адчуваецца, калі прысутнічаеш побач. Сама бібліятэка знаходзіцца ў адным памяшканні з сельскім Домам культуры і паштовым аддзяленнем сувязі. Менавіта сюды прыходзяць сталыя вяскоўцы, каб атрымаць пенсію, і кожны раз усе яны абавязкова наведваюць бібліятэку, бо тут можна і кнігі памяняць, і пачытаць свежую газету, і паразмаўляць пра жыццё-быццё з Аленай Пятроўнай. У бібліятэцы вельмі ўтульна, светла, пануе амаль хатняя атмасфера. І стварае гэту відавочнасць з густам аформлены этнаграфічны куток «Слабадскі падворак». Кожны наведвальнік бібліятэкі быццам бы трапляе ў пакой беларускай хаты першай паловы ХХ ст. І калыска з немаўляткам-лялькай, і яркія, быццам учора вышытыя ручнікі, абрусы і сурвэткі, і саматканныя дываны – усё гэта вабіць кожнага, хто пераступае парог бібліятэкі. Стары бліскучы самавар надае імпрэвізаванаму пакою цёплую хатнюю ўтульнасць. Касцюм вясковай маладзіцы таксама знайшоў тут сваё месца. Зацікаўленасць наведвальнікаў, асабліва дзяцей, заўсёды выклікаюць лапці, у якіх раней хадзілі нашы продкі. Сучасным хлопчыкам і дзяўчынкам цяжка ўявіць іх у якасці абутку. Наогул, у «Слабадскім